

STATENS HISTORISKA MUSEER
SAMT ARKEOLOGISKA UPPDRAGSVERKSAMHETEN

Svar på remiss angående regeringens promemoria Ku2016/01365/K

Regeringen föreslår i sin promemoria Ku2016/01365/K en ny museimyndighet med ett nytt uppdrag genom en organisatorisk förändring avseende myndigheten Statens historiska museer (SHMM) och myndigheten Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet (LSH). SHMM har tagit del av förslaget och lämnar sina synpunkter nedan.

Sammanfattning

Efter att ha fördjupat oss i föreliggande PM identifierar SHMM två huvudsakliga syften i regeringens förslag:

1. Att skapa en statlig museiaktör som kan ta ansvar för hela den historiska utvecklingen i Sverige från äldre tid till idag samt svara för att angelägna nya perspektiv och synsätt på Sveriges historia kommer till uttryck (bl.a. genom att spegla historiebrukets utveckling och olika processer som påverkat den nationsformering som legat till grund för hur vi i dag uppfattar Sverige och svenskhet)
2. Att sammanföra två idag väl fungerande myndigheter och på så vis skapa förutsättningar för att fortsatt utveckla verksamheten och stärka myndigheten som aktör nationellt och internationellt

SHMM ställer sig positiva till dessa ambitioner och ser angelägna och spännande möjligheter i en bredare verksamhet med ett förnyat ansvar. SHMM ser samtidigt att förslaget medför utmaningar som behöver omhändertas, och att befintliga myndigheter måste ges rätt förutsättningar om det ska kunna realiseras med önskad positiv effekt.

En ny myndighet med ett utökat uppdrag

Regeringen uttrycker i sin PM att museerna behöver stå väl rustade för att kunna förmedla kunskap om och skapa utrymme för reflektion och diskussion kring historia, samt för att belysa komplexa och diversifierade relationer i såväl nutid som i dåtid. Vidare formuleras tankar om hur ett uppdrag för en ny myndighet kan ta sikte på att bygga och tillgängliggöra kunskap om Sveriges historia och spegla historiebruket över tid och de processer som legat till grund för hur vi i dag uppfattar Sverige och svenskhet. Myndigheten ska också bidra till att skapa förutsättningar för det demokratiska samhällets utveckling.

SHMM välkomnar idén om att tydligt lyfta upp och arbeta med de perspektiv som skisseras ovan och särskilt det i tid breddade uppdraget.

SHMM ser också positivt på idén om en utökad myndighet. För att den nya myndigheten på ett framgångsrikt sätt ska kunna ta form och utvecklas i enlighet med det utökade uppdraget behöver dock ett antal frågor omhändertas:

1. Att på ovanstående sätt bidra till ett reflekterande förhållningssätt till historia ser vi som en uppgift som delas av alla offentliga museer. Det nya uppdraget uppfylls därför bäst genom samverkan centralt, regionalt och lokalt samt tvärs över olika uppdrag och kunskapsområden. Ett exempel på sådan samverkan är det redan pågående uppdraget att bistå Malmö kommun i arbetet med en förstudie kring förutsättningarna för ett nationellt demokrati- och migrationsmuseum.
2. Ny forskning, kunskap och andra kompetenser behöver utvecklas och tillföras myndigheten. Inte minst relaterat till det moderna samhällets framväxt samt utvecklingen av de politiska och sociala institutionerna och processerna. Här ser SHMM även ökad samverkan mellan museer och akademien liksom utökade resurser som nödvändigt.
3. SHMM och LSH samlingar motsvarar idag inte det uppdrag som föreslås. Ambitionen att skapa kunskap och verksamhet med föreslagen bredd kräver kännedom om och tillgång till andra typer av samlingar än de som idag finns inom myndigheterna. Här behöver myndighetens överblick över vilka dessa är och var de finns stärkas, och samarbeten utvecklas. Nya samlingar bör inte enligt vår bedömning byggas inom den nya myndigheten. Istället bör kunskapsuppbyggnad ske i samverkan med andra aktörer som redan idag har samlingar som motsvarar efterfrågade perspektiv.

Sammantaget behöver regeringen tydligt visa att den föreslagna förändringen är en satsning på dessa perspektiv och verksamheten inom den nya myndigheten. Inte minst genom att tillföra nya resurser kopplade till det utökade uppdraget.

Sammangåendet kräver rätt förutsättningar

Nedan anger SHMM vad vi ser som kritiska faktorer för ett väl fungerande sammangående. Dessa har identifierats i utvärdering av den nyligen genomförda sammanslagningen med den statliga uppdragsarkeologiska verksamheten. Utvärderingen visar att denna typ av omställning kräver tid och resurser. Erfarenheten är att tre typer av kostnader uppkommer:

1. Den arbetstid som medarbetarna måste avsätta för exempelvis personaldagar, utbildningar i nya system, framtagande av och implementering av nya rutiner och arbetssätt. Därtill kommer tid som krävs för att lära känna varandras verksamheter och landa i en känsla av ett nytt ”vi”. (Det senare bekräftas i de svar medarbetarna inom de båda myndigheterna lämnade vid en gemensam workshop i juni i år avseende kritiska framgångsfaktorer i ett eventuellt sammangående.)
2. Den arbetstid som medarbetarna avsätter för arbete med framtagande av ny organisationsstruktur samt konsulttid för sådant arbete.
3. Direkta kostnader kopplat till omställningen. Exempel på sådana är kostnader för anpassningar av; IT, ekonomiredovisning, lönesystem, lokala kollektivavtal, dokumenthantering och arkivverksamhet, avtalsdatabas, samlingsförvaltningssystem, administrativa rutiner och policys. Vidare krävs omfattande arbete med anpassningar av

verksamhetsstyrning och arbete med övergripande strategisk inriktning, liksom arbete med varumärkesutveckling, grafisk identitet samt annan extern kommunikation.

En avgörande skillnad i det nu föreslagna sammangåendet, jämfört med övertagandet av Arkeologerna, är att det denna gång även är fråga om ett sammangående inom kärnverksamheterna. Förändringsprocessen kommer därmed få en mycket mer genomgripande påverkan på all verksamhet. Det är av stor vikt att regeringen, om förslaget realiserar, är medveten om denna skillnad och vad den innebär.

Även om SHMM delar regeringens bild av övertagandet av den arkeologiska uppdragsverksamheten som en framgångsrik process, kan vi samtidigt konstatera att stora förändringsarbeten av denna karaktär inte går den ordinarie verksamheten obemärkta förbi. SHMM:s styr- och framförallt stödfunktioner har under en följd av år haft att hantera alla de tillkommande uppgifter som en större verksamhetsförändring (som beskrivet i punkterna ovan) för med sig. En konsekvens är att SHMM fått en lägre EA-värdering och i dagsläget inte fullt ut uppfyller de krav som ställs i förhållande till regering och andra myndigheter. Arbetet med att sammanföra SHMM och den arkeologiska uppdragsverksamheten är i dagsläget inte heller till fullo slutfört utan pågår fortfarande.

Avgörande för ett framgångsrikt sammangående är också att ledarskapet är starkt och stabilt, och att båda befintliga myndigheter upplever sig jämbördigt företrädna i förändringsprocessen och arbetet med att utforma den nya organisationen. SHMM förordar därför starkt att LSH:s överintendents förordnande förlängs t.o.m. den 1 januari 2018 så att denne tillsammans med överintendent för SHMM kan leda förändringsarbetet fram till sammangåendet.

Att den föreslagna förändringen ligger nära i tid ökar påfrestningen på organisationen ytterligare. Det är därför av stor betydelse att SHMM och LSH får snabba och tydliga besked och direktiv som gör det möjligt att starta upp förändringsarbetet så snart som möjligt under hösten 2016.

SHMM står redan inför mycket stora utmaningar inom de instruktionsenliga uppgifterna, såväl inom samlingsförvaltningen som i arbetet med den efterfrågade publika verksamheten vilket beskrivs i budgetunderlaget för 2017-2019. Avslutningsvis vill SHMM därför understryka att det om det inte ges kompensation för ökad resursåtgång under en omställningsperiod, finns en överhängande risk för att regeringens angelägna och välkomna satsning istället blir en belastning som leder till en tillbakagång för båda verksamheternas resultat.